

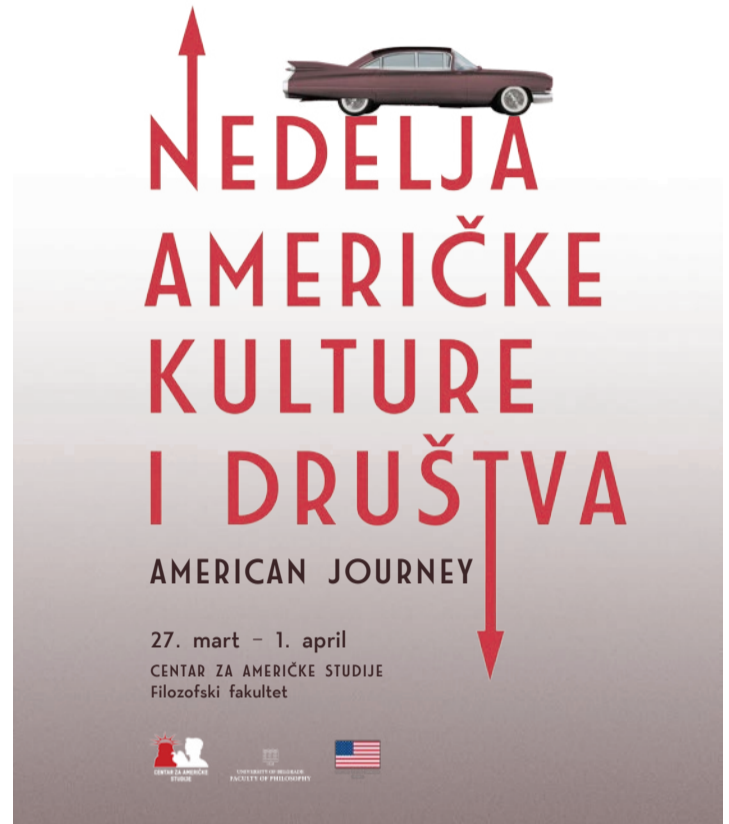
Vesti

Nedelja američke kulture i društva: Drugi deo

U prethodnom broju preneli smo utiske i događaje sa prva tri dana jubilarne, pete Nedelje američke kulture i društva, a ovde nastavljamo sa prikazom daljih dešavanja.

U četvrtak, 30. marta, na Nedelji američke kulture i društva **prof. dr Milan Vukomanović** govorio nam je o Amišima i njihovoj kulturi, a nakon toga smo imali prilike da čujemo predavanja „Gde je nigde? Predstave o pustoši i ničijoj zemlji u američkoj fikciji“ **prof. dr Bojana Žikića** i „Levo od Albuquerkija, sa i bez heuristika“ **prof. dr Olivera Toškovića**. Nakon predavanja održali smo naš tradicionalni pub quiz i karaoke!

Petak su studenti započeli radionicom koju je **prof. dr Marko Šuica** organizovao u okviru svog predavanja „San Francisco: Haight-Ashbury Summer of Love“, a zatim su imali prilike da čuju o ukletoj kući Amitivil od dekana Filozofskog fakulteta, **prof. dr Danijela Sinanija**. Poslednje predavanje na Nedelji američke kulture i društva održala je **prof. dr Jelena Mrgić** o časopisu „Nacionalna geografija“.

▲ prof. dr Milan Vukomanović

▲ prof. dr Bojan Žikić

▲ prof. dr Oliver Tošković

▲ prof. dr Marko Šuica

▲ prof. dr Danijel Sinani

▲ prof. dr Jelena Mrgić

Poslednjeg dana radionice posetili smo Muzej savremene umetnosti, gde je kustoskinja **Žaklina Ratković** govorila o istoriji MSUB u kontekstu „**potrage za američkim nasleđem**“, a zatim su doktorantkinje **Katarina Beširević**, **Emilija Cvetković** i **Sanja Lukić** održale radionicu „**Američka istorija u učionici**“ u okviru koje su studenti imali prilike da vide i analiziraju izvore i štampu prikupljene u okviru istoimenog tekućeg projekta Centra za američke studije. Za kraj, posetili smo izložbu „**Olga Jevrić – kompozicija i struktura**“.

Ovom prilikom želimo da se zahvalimo svim predavačima na izuzetnim predavanjima koja su pripremili, Američkoj ambasadi na podršci, Jugoslovenskoj kinoteci i Muzeju savremene umetnosti na divnoj saradnji, a najviše studentima i svim učesnicima radionice koji su bili sa nama ove godine!

Sve fotografije sa ovogodišnje Nedelje američke kulture i društva možete pogledati na priloženom linku:

bit.ly/ned-am-kult-dr-2023

▲ Radionica „Američka istorija u učionici“

▲ Žaklina Ratković, kustoskinja MSU

▲ Radionica „Američka istorija u učionici“

▲ atmosfera sa kviza

▲ Nagrade za pobednike kviza, hvala „Laguni“!

▲ Vukašin Zorić, kviz master

„Razgovori o Americi“: Da li je Amerika novi Gilead?

U okviru serije „**Razgovori o Americi**“, 19. aprila prof. dr Isidora Jarić i dr Adriana Zaharijević diskutovale su o ženskim pravima i pravu na abortus kroz istoriju Sjedinjenih Američkih Država do danas. Pored toga, kako i sam naslov sugeriše, osvrnule su se i na knjigu Margaret Atvud „**Sluškinjina priča**“, kao i na istoimenu seriju i na eventualne asocijacije iz serije na trenutnu američku realnost.

▲ dr Adriana Zaharijević i prof. dr Isidora Jarić

Dva Amerikanca u prirodi

Vremenska distanca između **Henrija Dejvida Toroa** (1817–1862) i **Roberta Smitsona** (1938–1973) je duža od jednog veka. Sjedinjene Države u kojima je mislio devetnaestovekovni filozof, i Sjedinjene Države u kojima je stvarao dvadesetovekovni umetnik, u istorijskoj perspektivi izgledaju kao temeljno različiti svetovi. No, ovu dvojicu čuvenih Amerikanaca spaja okrenutost prema prirodi kao izvoru inspiracije i kao prostoru za delovanje. Kako je 22. april Dan planete Zemlje, koji se uz pojačan ekološki aktivizam obeležava u Sjedinjenim Državama, podsetimo se mesta životne sredine u dva klasika američke misli i umetnosti.

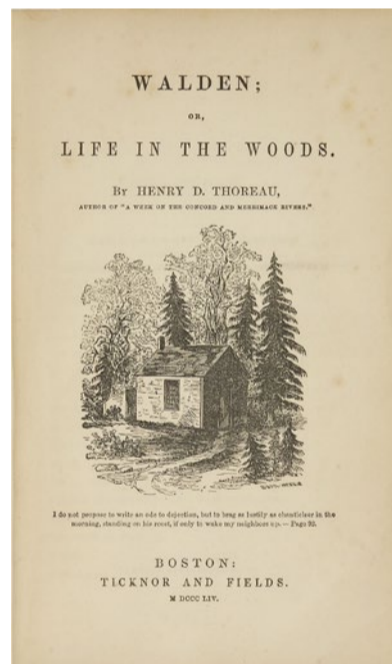
Ekologiju i environmentalizam najčešće posmatramo kao fenomene nastale u 20. veku. Ipak, američki filozof Toro smatra se pretečom zelenih pokreta. Njegovo remek-delo, „**Valden**“ (1854), čiji je alternativni naslov „**Život u šumi**“, opisuje Toroov eksperiment samostalnog života u šumi, u trajanju od tačno dve godine, dva meseca i dva dana. Autor, koji je rano osetio moguće posledice progresa zasnovanog na eksploataciji prirode, promovise jednostavan život koji je u harmoniji sa prirodnom okolinom. Kroz čitavo delo provejavaju Toroove ideje građanske neposlušnosti, samodovoljnosti i abolicionizma. Opisi promene godišnjih doba, biljaka i životinja smenjuju se sa Toroovim refleksijama nad klasičnom književnošću. Po Torou, sreća je nedostižna za čovečanstvo koje ne pronade način da živi u harmoniji sa prirodom.

Mnogo kasnije, šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog veka, u tesnoj vezi sa buđenjem ekološke svesti, u Sjedinjenim Državama cvetao je lend art pokret. Jedan od značajnih umetnika koji je svojim zemljanim radovima menjao američki pejzaž bio je Robert Smitson. Smitsonov život prekinut je u procesu stvaranja umetnosti, kada se srušila letilica iz koje je nadgledao svoje poslednje delo – „**Amarillo Ramp**“ (1973).

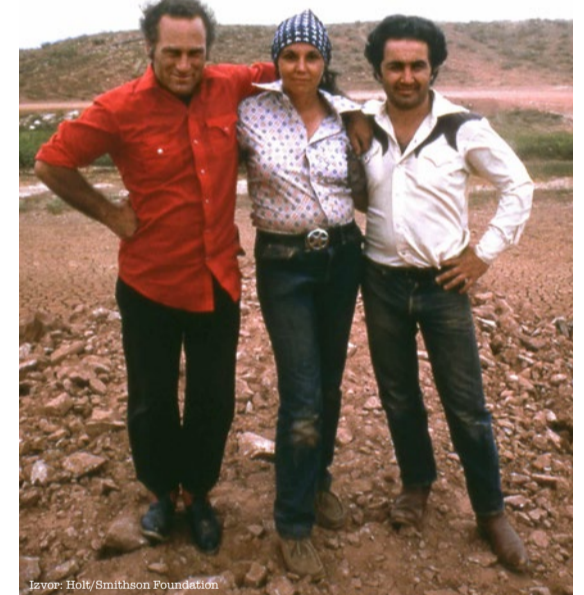
„**Amarillo Ramp**“, nepotpuni krug napravljen od kamena i zemlje, poslaganih tako da prave blagi uspon, završila je Nensi Holt, lend art umetnica i Smitsonova partnerka, uz pomoć umetnika Tonija Šafrazija i Ričarda Sere. Ovaj veštački greben u Teksasu može se čitati

▲ Robert Smitson, „Amarillo Ramp“

▲ Henri Toro, „Valden“ ili „Život u šumi“

▲ Ričard Sera, Nensi Holt i Toni Šafrazi

kao simbol entropije i prolaznosti čovekovih intervencija u prirodi. Naime, „**Amarillo Ramp**“ je originalno trebalo da izranja iz veštačkog jezera. Ali, to jezero je presušilo, a sam greben pokrilo je sitno pustinjaško rastinje. Kao i druga Smitsonova lend art dela, „**Amarillo Ramp**“ podstiče na razmišljanje o odnosu čoveka i prirode, i poziva, kao i Toro, na prestanak bezumne eksploatacije prirodne zarad privremenog napretka.

Dva Amerikanca, iz dva različita konteksta, različitim medijima su upozorili čovečanstvo da je neophodno da se sa prirodom pronade održiv modus vivendi. Od Toroove smrti prošlo je 160 godina, od Smitsonove ravno pola veka, a i dalje je upitno da li je njihova poruka odjeknula dovoljno glasno.

Američka arheološka ekspedicija u Jugoslaviji

Godine 1932. u Jugoslaviju je pristigla američka arheološka ekspedicija, predvođena dr Vladimirom Fjuksom, koja je učestvovala u iskopavanjima na arheološkom lokalitetu Starčevo u blizini Beograda i Pančeva. Starčevo Grad, neolitska naseobina, otkriven je četiri godine ranije kada je Miodrag Grbić, arheolog i kustos Narodnog muzeja u Beogradu, počeo istraživanja na ovom lokalitetu. Američka ekspedicija prvi put je posetila nalazište 1931, kada je utvrđeno da će zajedno Grbićem i upravnikom Narodnog muzeja, dr Vladom Petkovićem nastaviti dalja istraživanja. U američkoj ekspediciji bili su češko-američki arheolog, pominjani dr Fjuks iz Peabody muzeja Univerziteta Harvard, Heti Goldman i Robert Erih, a među istraživačima bilo je i američkih studenata koji su došli da iskuse rad na terenu.

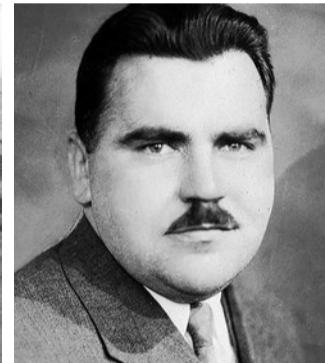
Dr Vladimir Fjuks je od početka tridesetih godina učestvovao u mnogim

arheološkim iskopavanjima u Evropi, pre svega u Čehoslovačkoj i Jugoslaviji. Prilikom iskopavanja u Starčevu 1932, Fjuks je novinarima „Politike“ rekao da naročito želi da istakne „**predusretljivost na koju je nailazio kod sviju naših [jugoslovenskih] ustanova i nadležstva**“. Fjuksu je 1935. uručen Orden jugoslovenske krune, kao prvom arheologu koji je dobio ovo odlikovanje, a dodeljena mu je i počasna diploma Univerziteta u Beogradu.

Lokalitet Starčevo Grad proglašen je za kulturno dobro 1957. godine, a kategorisan kao kulturno dobro od izuzetnog značaja 1990. godine. Projektom iz 2012. godine planirana je izgradnja arheološkog parka, ali je ovo arheološko nalazište i dalje zapušteno.

Iskopavanja u Starčevu, ▲
Izvor: digitalni arhiv ►
peabody.harvard.edu

dr Vladimir Fjuks ▲

Duško Gojković i jugoslovenski džez

U prethodnim brojevima „Newslettera“ bilo je nekoliko puta reči o jugoslovenskoj džez sceni i američkim uticajima na nju, pa o i gostovanjima velikana ovog muzičkog pravca iz SAD na jugoslovenskom prostoru. Američki uticaji na muzičku scenu u Jugoslaviji inspirisali su domaće muzičare da i sami prigrle džez, pa je tim putem neposredno nakon Drugog svetskog rata krenuo i Duško Gojković.

Duško Gojković je već sa 18 godina započeo svoju karijeru svirajući trubu u mnogobrojnim džez bendovima u Jugoslaviji, pa i u Big bendu Radio Beograda. Početkom šezdesetih preselio se u Nemačku, a zatim je otišao u Sjedinjene Države, na studije u Berkli. Neposredno pre toga nastupao je na Njuport džez festivalu (1958), kada su na repertoaru festivala bile i mnogobrojne džez ikone poput Djuka Elingtona, Majlsa Dejvisa, Benija Gudmena,

▲ Majls Dejvis, Persi Hit i Duško Gojković
Izvor: Duško Gojković Facebook stranica

Duško Gojković i Dizi Gillespi ▲
Izvor: Duško Gojković
Facebook stranica

Džerija Maligana i drugih. Svoj prvi album „**Swinging Macedonia**“ snimio je 1966, inspirisan ne samo džezom, već i tradicionalnom muzikom Balkana, što će biti jedan od glavnih motiva i njegovih kasnijih albuma: „**Slavic Mood**“ (1975), „**Balkan Blue**“ (1997), itd. Kroz svoju dugotrajnu i inspirativnu karijeru, nastupao je širom sveta i sa najpopularnijim američkim džez izvođačima: Dizijem Gillespijem, Majlsom Dejvisem, Četom Bejkerom, Džerijem Magilanom, Lijom Konicom i drugima.

Duško Gojković je preminuo 5. aprila 2023. u Minhenu. Njegova ostavština je neprocenljiva za balkansku džez scenu.

„**Myth America. Historians Take On the Biggest Legends and Lies about Our Past**“, eds. Kevin M. Kruse, Julian E. Zelizer, New York: Basic Books, 2022.

Profesionalnim istoričarima često se zamera njihova hermetičnost i odsustvo dijaloga sa širom javnošću. Svesni toga, Kevin Kruz i Džulijan Zelizer, dvojica istaknutih profesora istorije na Univerzitetu Princeton, u zajednički urednički projekat su pošli sa idejom da elemente američke istorije učine razumljivim širokoj čitalačkoj publici.

Oni su okupili „all-star“ ekipu istoričara i istoričarki, i kreirali kolektivnu monografiju „**Myth America**“. U njoj, 20 autora i autorki raskrinkava po jedan uvreženi mit, koji figurira u američkoj istorijskoj svesti ili političkoj svakodnevnici. Poglavlja su fokusirana na različite teme, od američkih osnivačkih mitova, preko mitova o uspesima i neuspesima različitih dvadesetovekovnih predsednika, do najskorijeg mita o izbornoj krađi 2020. godine.

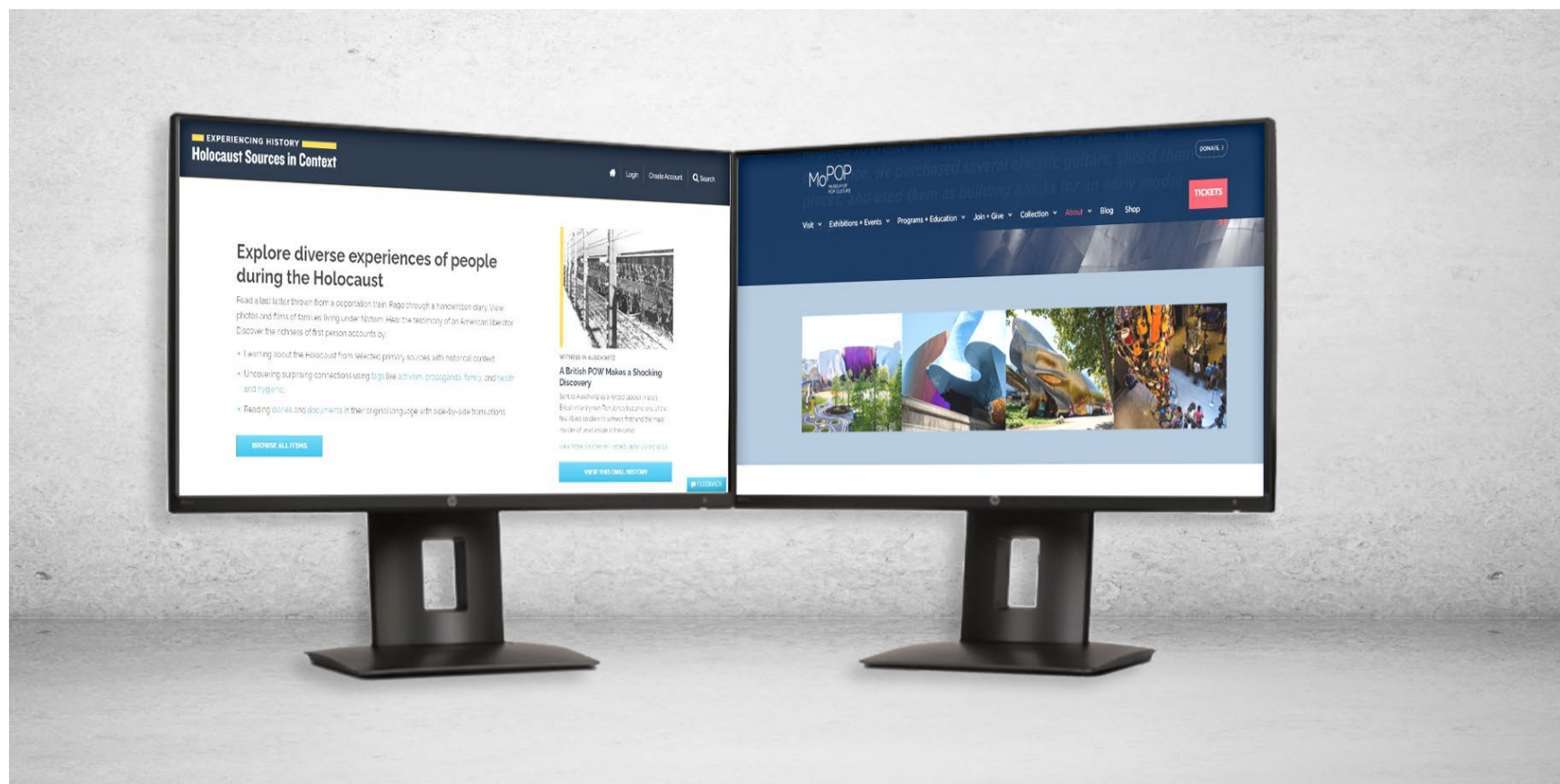
Ovakva publikacija skreće pažnju na pitanje uloge istoričara u savremenom, visokotehnološkom društvu. Zbog toga što se o istoriji ne raspravlja samo u akademskom miljeu, nego i neprestano na televiziji i na internetu, Kruz, Zelizer i njihovi saradnici žele da kritička historiografija ne bude izostavljena. Zelizer je aktivan na CNN, dok Kruz na Tviteru ima pola miliona pratilaca, a svi saradnici su se na kraju ove knjige potpisali svojim imenom sa ove društvene mreže. Možda američka istorija neće biti žrtva doba dezinformacije?

Robert L. Hetzel, „**The Federal Reserve. A New History**“, Chicago and London: University of Chicago Press, 2023.

Federalne rezerve, sistem centralnog bankarstva Sjedinjenih Država opet je u centru pažnje zbog mera kojima se bori protiv porasta inflacije u SAD. Ekonomista Robert Hecel, koji je u Federalnim rezervama radio preko 40 godina, želeo je da istorijskim pregledom poslovanja ove institucije utvrdi kakva monetarna politika je vodila Sjedinjene Države u ekonomsku stabilnost, a kakva u krizu.

Svoju monografiju, „**The Federal Reserve**“, Hecel je podelio na čak 30 poglavlja. Najpre je objasnio kontekst nastanka Federalnih rezervi 1913, da bi potom pet poglavlja posvetio akcijama američke centralne banke koje su potpomogle ekonomski krah 1929. godine. Narednih deset poglavlja objašnjava kejnzijsku monetarnu politiku, od Ruzveltovog doba do 1979. godine. Završna poglavlja bave se promenama u monetarnoj politici američke centralne banke krajem 20. veka, krizom koja je počela 2008. i ekonomskim posledicama pandemije koronavirusa.

Hecelova knjiga je obimna, temeljna studija. Iako nije delo istoričara, ona nudi pregled istorije savremene ekonomske misli i međusobnog prožimanja ekonomske teorije i američke realnosti. Brojni grafici i upotreba stručnih termina ipak mogu obeshrabriti nestručnu publiku, uprkos tome što je knjiga krcata informacijama i zaključcima, koji daju važne odgovore na pitanja iz savremene američke istorije.

Experiencing History: Holocaust Sources in Context <https://perspectives.ushmm.org/>

Emil Kerenji nas je tokom ovogodišnje radionice Nedelje američke kulture i društva proveo kroz virtuelnu turu po Memorijalnom muzeju Holokausta u Vašingtonu. Muzej je 2016. godine pokrenuo zasebnu digitalnu platformu edukativnog karaktera, na kojoj su pohranjeni primarni izvori koji se odnose na različite aspekte Holokausta. Digitalna platforma sadrži tri glavne kolekcije izvora koje otvaraju prostore za istraživanje Holokausta iz različitih perspektiva. Prva velika grupa izvora omogućava razumevanje pozicije žrtava Holokausta, dok druga grupa izvora rasvetljava američke reakcije na Holokaust. Poslednja kolekcija izvora predstavlja prilog svakodnevnom životu tokom Holokausta. Među digitalizovanim sadržajem nalaze se plakati, dnevnici, pisma, dokumenta, štampa, fotografije, intervjui, te audio i video-zapisi. Kolekcije su podeljene u manje, tematski organizovane grupe, sa 10-15 odabranih izvora na različitim svetskim jezicima, praćenih transkriptima na engleskom. Uvodni deo svake od sekcija sadrži tekstualni odeljak sa istorijskim kontekstom, istraživačkim pitanjima ili metodološkim napomenama. Takođe, svaki pojedinačan izvor prati kratak esej sa informacijama o nastanku datog izvora ili sudbini njegovog autora. Među digitalizovanim građom, na ovom vebsajtu se nalaze i izvori koji svedoče o Holokaustu u Jugoslaviji, te toplo preporučujemo nastavnicima da ove izvore uvrste u svoje planove lekcija. Kreiranjem naloga, nastavnici, kao i učenici mogu praviti sopstvene baze odabranih izvora za korišćenje na časovima posvećenih Holokaustu.

The Museum of Pop Culture <https://www.mopop.org/>

Suosnivač Majkrosofta, Pol Alen, zaslužan je za to što je u Sijetlu 2000. godine bio otvoren Muzej popularne kulture. Ukoliko ste ljubitelj američke muzike i naučne fantastike, onda je ovaj muzej pravo mesto za vas. Posetioća će najpre impresionirati građevina muzeja u obliku električne gitare, koja je delo čuvenog arhitekta Frenka Gerija. Korisnici vebsajta muzeja imaju prilike da se upoznaju sa programom izložbi i da pretražuju digitalizovane muzejske kolekcije. U skladu sa svojom orijentacijom, muzej nas vodi kroz različite žanrove američke muzike koji su ubrzo postali geo globalne popularne kulture. Jedna od najznačajnijih kolekcija predstavlja omaž Džimiju Hendriksu i omogućava pretraživanje muzičkih instrumenata, fotografija, pisama i kostima, ovog umetnika rođenog u Sijetlu. Nastavak putovanja kroz muzejske kolekcije otkriva grandž scenu Sijetla sredinom 1980-ih i početkom 1990-ih godina i stvaralaštvo grupa **Pearl Jam**, **Nirvana** i **Alice in Chains**. U okviru odeljka sa digitalizovanim kolekcijama se nalaze i raznovrsni izvori poput fotografija, postera, tekstova pesama i odevnih predmeta koji prikazuju razvoj hip-hop kulture. Sekcija posvećena američkoj naučnoj fantastici trenutno sadrži malo digitalizovanih izvora, te željno iščekujemo novitete kojima će nas Muzej obradovati u budućnosti. Edukativni karakter Muzeja vidljiv je u odeljku sa predlozima školskih aktivnosti, gde su u planovima lekcija sadržane ideje koje će vam pomoći da popularne horor priče i superheroje poput Kapetana Marvela i Spajdermena uvrstite u časove o američkoj istoriji i kulturi.

Newsletter
Vol. 39
april 2023.

Have you met...

Sanja Lukić je doktorantkinja i istraživač-pripravnik na Odeljenju za istoriju Filozofskog fakulteta u Beogradu, kao i saradnica Centra za američke studije. Uključena je u projekat CAS „Američka istorija u učionici: amerikanizacija Srbije u hladnom ratu“. Još tokom osnovnih studija zainteresovala se za teme iz američko-jugoslovenskih odnosa, naročito one vezane za hladnoratovski period, a za svoj master rad „Slika Jugoslavije u časopisima Life i Time 1945–1980.“, u kojem je objedinila ova dva interesovanja, dobila je nagradu „Ljubomir Ljuba Petrović“ za najbolji master rad iz oblasti savremene istorije i istorije Jugoslavije. Svoju ljubav prema hladnoratovskoj epohi preneće i u istraživanje za doktorsku disertaciju u kojoj će proučavati uticaje i posledice koje su američke stipendije imale na jugoslovensko socijalističko društvo. U slobodno vreme voli da čita devetnaestovekovne i moderne klasike, ali i da gleda serije, naročito: „Gilmore Girls“, „Maid“ i „The Office“.

Najave konferencije konkursi

Nacionalni mesec hamburgera

Hamburger je do danas, ne samo jedno od omiljenih jela u Americi, već je, poput koka-kole, globalni simbol Sjedinjenih Država. Iako postoje dileme odakle je hamburger zapravo potekao, iz SAD ili Nemačke (Hamburg), čini se da ovaj podatak i nije toliko relevantan kada se uzme u obzir da je jedna od prvih asocijacija na amerikanizaciju upravo hamburger. Nesumnjivo je da su do velike popularizacije hamburgera doveli Mekdonalds restorani, a prvi lokal najpoznatijeg „fast food“ lanaca otvoren je 1940. u San Bernardinu, Kalifornija. U Beogradu, prvi Mekdonalds je otvoren skoro 50 godina kasnije, 24. marta 1988. na Slaviji.

May Day

Iako se Dan rada u Sjedinjenim Državama obeležava prvog ponedeljka u septembru, u većini zemalja ovaj praznik se proslavlja 1. maja kao znak sećanja na nemire na Hejmarketu u Čikagu 4. maja 1886. godine. Ovi nemiri postali su globalni simbol borbe za radnička prava.

Memorial Day

Poslednjeg ponedeljka u maju u Sjedinjenim Američkim Državama kao federalni praznik obeležava se Memorial Day, u znak sećanja na poginule američke vojnike. Memorial Day je prvi put obeležen 1868. godine kao sećanje na vojnike koji su izgubili živote u vreme Građanskog rata.

Fulbright

Do 8. maja 2023. otvoreni su konkursi za akademsku 2024-2025. za Fulbright Graduate Study Program za studente i mlade istraživače koji imaju završene osnovne studije, a žele da nastave svoje školovanje, kao i Fulbright Non-Degree Research Program za studente doktorskih studija.

FULBRIGHT GRADUATE STUDY PROGRAM COMPETITION 2024-2025

Application Deadline: May 8, 2023

FULBRIGHT NON-DEGREE RESEARCH PROGRAM FOR DOCTORAL STUDENTS 2024-2025

Application Deadline: May 8, 2023